

Финансирано од
Европска Унија

Европско движење Северна Македонија
European Movement North Macedonia

SFPA
Slovak Foreign Policy Association

KONVENTA KOMBËTARE PËR BASHKIMIN EVROPIAN NË
REPUBLIKËN E MAQEDONISË TË VERIUT

SESIONI I 16-TË I GRUPIT TË PUNËS 3
**DREJTESIA DHE TE DREJTAT
THEMELORE**
- KAPITULLI 23 -

"KONTRIBUTI FRANCEZ NË SHITETIN E LIGJIT
NË REPUBLIKË"
MAQEDONIA VERIORE"

11

BULETIN INFORMATIV

**"RUGET DREJT INTEGRITETIT DHE PAVARESISE SE
GJYQESORIT:**

**NJË SFIDË KYÇE NË REFORMAT PËR
"SUNDIMI I LIGJIT DHE LUFTA KUNDËR KORRUPSIONIT"**

Më 3 shkurt 2025, Lëvizja Evropiane në Republikën e Maqedonisë së Veriut, në kuadër të projektit "Konventa Kombëtare për BE-në në Maqedoninë e Veriut" dhe në partneritet me Ambasadën Franceze, mbajti seancën e 16-të të Grupit të punës 3 – Gjyqësori dhe të drejtat themelore (Kapitulli 23). Seanca u titullua: "Kontributi francez në sundimin së drejtës në Republikën e Maqedonisë së Veriut – Shtigjet drejt integritetit dhe pavarësisë së gjyqësorit: një sfidë kryesore në reformat e sundimit të së drejtës dhe të luftës kundër korrupsionit".

Në seancë morën pjesë mbi 50 aktorë relevantë nga sektori i drejtësisë në nivel kombëtar – përfaqësues të institucioneve, të organizatave civile, gjyqtarë, prokurorë, avokatë dhe palë të tjera të interesuara. Ekspertët francezë ndanë përvoja dhe rekomandime për të përforcuar integritetin në sistemin e gjyqësorit dhe për të mbështetur proceset e reformave.

Grupi i punës 3 – Gjyqësori dhe të drejtat themelore është një nga gjashtë grupet aktive të punës të Konventës Kombëtare për Bashkimin Evropian në Maqedoninë e Veriut. Është një platformë dialogu e iniciuar nga shoqëria civile, e cila bashkon palët e ndikuara për të promovuar motivimin dhe kontributin e tyre aktiv në procesin e aderimit në BE dhe zbatimin e politikave publike. Grupi funksionon si një hapësirë dinamike dhe e hapur për mësim, shkëmbim idesh dhe pikëpamjesh, si dhe dialog konstruktiv për çështjet kyçe.

Paneli i parë ishte zyrtar dhe përfshinte fjalime të qëlluara nga N.E. Kristof Le Rigoler, Ambasador i Francës dhe Andrej Lepavcov, Drejtor i Drejtorisë për Integrim Evropian në Ministrinë e Punëve të Jashtme.

Seanca u moderua nga profesoresha Mileva Gjurovska, koordinatore kombëtare e KKBE-RM-së, e cila fillimisht mirëpriti të gjithë pjesëmarrësit në seancën e 16-të të këtij grupi pune. Ajo shprehu mirënjohje të veçantë për Ambasadën Franceze e cila mbështet këtë iniciativë për kontributin francez në sundimin e së drejtës në Republikën e Maqedonisë së Veriut, si dhe për dy ekspertët francezë që pranuan ftesën për të marrë pjesë. Në fjalimin e saj të hapjes, ajo theksoi se Qeveria aktualisht po demonstroi një angazhim të fortë për reformat në sistemin e gjyqësorit dhe se ky angazhim pritet të rezultojë me dobi konkrete në rikthimin e besimit të qytetarëve në gjyqësor – i cili, sipas sondazheve të opinionit publik, mbetet në një nivel shumë të ulët. Ajo shprehu shpresën se këto iniciativa nuk do të mbeten në një nivel deklarativ, siç ka ndodhur shpesh në praktikën e kaluar.

**Mileva
GJUROVSKA**

**Koordinator Nacional i
NKEU-MK, Profesor i
Fakultetit Filozofik,
Shkupi**

Andrej LEPAVCOV

Ambasador dhe Drejtor i
Drejtorisë për Bashkimin
Evropian, Ministria e
punët e jashtme dhe tregtia e
jashtme

Lepavcov përshëndeti përfshirjen e Maqedonisë së Veriut në vlerësimin vjetor të sundimit të së drejtës të BE-së, së bashku me Serbinë, Malin e Zi dhe Shqipërinë, një vlerësim që deri më tani është zbatuar ekskluzivisht për shtetet anëtare. Ky proces thekson rëndësinë e "veglave të sundimit të së drejtës" të BE-së si një mekanizëm thelbësor jo vetëm për monitorimin e situatës në kuadër të Bashkimit Evropian, por edhe për mbështetjen e vendeve kandidatë në përafrimin e institucioneve të tyre me parimet dhe standardet evropiane. Nisma, e udhëhequr nga Franca, përfaqëson një hap të rëndësishëm përpara në procesin e aderimit, sepse kjo nismë afron vendet kandidatë me praktikën dhe zgjidhjet sistematike tashmë në fuqi në BE.

Lepavcov theksoi projektin për digjitalizimin e gjyqësorit si një shembull të mirë se si përdoret mbështetja e BE-së për të promovuar efikasitetin institucional. Nisma të tilla, sipas tij, kontribuojnë në forcimin gradual të sundimit të së drejtës dhe rritjen e transparencës në sistemin e drejtësisë.

Në fjalimin e tij, N.E. Kristof Le Rigoler, Ambasador i Francës në Republikën e Maqedonisë së Veriut, ritheksoi rëndësinë thelbësore të një gjyqësori të pavarur si themeli i sundimit të së drejtës dhe si një faktor kryesor në përpelimin e vendit drejt anëtarësimit në Bashkimin Evropian. Ai theksoi mbështetjen e vazhdueshme të Francës për përmbushjen e agjendës së reformave, veçanërisht në fushat e luftës kundër korrupsionit dhe drejtësisë mjedisore, nëpërmjet iniciativave të zbatuara nga "Expertise France" dhe Agjencia Franceze e Zhvillimit. Ambasadori gjithashtu theksoi bashkëpunimin e gjatë me Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, e cila ka kapacitet për të profilizuar gjyqtarë profesionistë dhe të paanshëm.

Ai vuri në dukje disa përparësi kritike – sigurimi i pavarësisë gjyqësore, parandalimi i konflikteve të interesit dhe rikthimi i besimit të publikut – si elemente thelbësore për suksesin e reformave në sektorin gjyqësor.

Ambasadori përshëndeti përpelimin e Maqedonisë së Veriut në zbatimin e disa prej rekomandimeve të misioneve vlerësuese të BE-së nga viti 2023 dhe tha se hapat e mëtejshëm për të forcuar integritetin e gjyqësorit duhet të ndërmerren më me guxim. Ai theksoi rëndësinë e mbështetjes së duhur financiare dhe ligjore, së bashku me një dialog gjithëpërfshirës me shoqërinë civile, si shtylla themelore për reforma të qëndrueshme. Ai vlerësoi pozitivisht angazhimin e qeverisë për ndarjen e 0,8% të BPV-së për funksionimin e gjykatave dhe 0,4% për prokuroritë deri në fund të vitit, në përputhje me dispozitat ligjore, duke e parë këtë si një sinjal konstruktiv të vullnetit institucional.

Për më tepër, Ambasadori theksoi përafrimin midis qëllimeve të reformave kombëtare dhe Planit të rritjes së BE-së, i cili parashikon që 20% e fondeve të ndahen për reformat që lidhen me sundimin e së drejtës dhe të drejtat themelore. Një pajtueshmëri e tillë, sipas tij, forcon si besueshmërinë ashtu edhe qëndrueshmërinë e rrugëtimit evropiane të vendit.

Ambasadori Le Rigoler theksoi në mënyrë të veçantë rëndësinë e përfshirjes së publikut në procesin e reformës, duke vënë në dukje se reforma reale e gjyqësorit nuk është e mundur pa pjesëmarrjen aktive të organizatave civile dhe qytetarëve. Roli i tyre në monitorimin, avokimin dhe propozimin e përmirësimeve të politikave është kyç për të siguruar transparencë dhe legjitimitet. Ai inkurajoi pjesëmarrësit të përdorin punëtorinë si një hapësirë për dialog thelbësor, shkëmbim të përvojave dhe bashkëpunim me ekspertë vendas dhe ndërkombëtarë.

Christophe LE RIGOLEUR

**Ambasadori i Francës në
Republikën e Maqedonisë
së Veriut;**

Si përfundim, Ambasadori përsëriti mbështetjen e Francës për përpjekjet e vendit për reforma, duke shprehur besim në aftësinë e vendit për të ecur përpara. Ai nënvizoi se integrimi evropian nuk është vetëm një qëllim politik, por edhe një proces transformues që kërkon angazhim kolektiv, forcë institucionale dhe përgjegjësi qytetare. Mesazhi i tij ishte i qartë: nëse ka sfida, ato janë më të lehta për t' u kapërcyer nëpërmjet angazhimit të përbashkët dhe bashkëpunimit të vazhdueshëm.

Helena Papa, një eksperte e lartë nga "Expertise France", theksoi se pavarësia e gjyqësorit nuk është vetëm një kusht teknik për aderimin në Bashkimin Evropian, por është themeli i demokracisë dhe sundimit të së drejtës. Në fjalimin e saj, ajo paralajmëroi se ndryshimet e fundit në Kodin penal – veçanërisht nenet 353 dhe 394 – kanë provokuar kritika nga BE-ja për dobësimin e masave mbrojtëse kundër korrupsionit, gjë që tregon se sa i brishtë është progresi i reformave pa angazhim të qëndrueshëm politik dhe institucional.

Ajo vuri në dukje disa pengesa sistematike për pavarësinë e gjyqësorit në Maqedoninë e Veriut, duke përfshirë ndikimin politik mbi punën e Këshillit Gjyqësor, veçanërisht nëpërmjet pjesëmarrjes së ministrit të Drejtësisë, gjë që ngre dyshime serioze për konfliktet e interesit. Papa gjithashtu vuri në dukje se deri më tani vetëm 15 nga 19 rekomandimet e GRECO-s janë zbatuar në mënyrë efektive, dhe infrastruktura e vjetruar dhe pagat e ulëta në gjyqësor vazhdojnë ta bëjnë këtë fushë të ndjeshme ndaj rreziqeve të korrupsionit.

Papa nënvizoi se një përvetësim i fortë e brendshëm i procesit, si dhe mbështetja e vazhdueshme ndërkombëtare, është e nevojshme për suksesin e reformave. Ajo theksoi kontributet e Francës dhe BE-së nëpërmjet ndihmës financiare dhe ekspertizës teknike, duke përfshirë iniciativat në kuadër të Planit të rritjes së BE-së. Megjithatë, ajo e ka bërë të qartë se mbështetja e jashtme duhet të shoqërohet me vullnet dhe përgjegjësi të brendshme politike. Ajo gjithashtu theksoi se shoqëria civile ka një rol kyç për të luajtur në monitorimin e progresit dhe mbajtjen e institucioneve përgjegjëse.

Si përfundim, Helena Papa bëri thirrje që reformat të mos shihen si një kusht i jashtëm, por si një udhërrëfyes për një gjyqësor të besueshëm dhe të pavarur në përputhje me standardet e BE-së. Rekomandimet e GRECO-s, sipas saj, janë vegla për ndërtimin e integritetit, jo një detyrë burokratike. "Rruga drejt integritetit gjyqësor është e vështirë," tha ajo, "por është rruga e vetme për një të ardhme në të cilën drejtësia është me të vërtetë e paanshme dhe sundimi i së drejtës është i garantuar."

Helena PAPA

**Ekspert në transparencë,
krim financiar dhe pastrim
parash, Ekspertizë
Francë – Agjencia
Franceze e Bashkëpunimit
Teknik Ndërkombëtar;**

Në fjalimin e tij, Aleksandar Kambovski, Kryetar i Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë së Veriut, theksoi lidhjen thelbësore midis pavarësisë së gjyqësorit, integritetit personal dhe besimit të publikut. Ai theksoi se reformat ligjore në vetvete nuk janë të mjaftueshme – një ndryshim kulturor në mënyrën e perceptimit dhe funksionimit të gjyqësorit është gjithashtu i nevojshëm. "Ne nuk mund të imponojmë bashkëpunim", deklaroi ai, duke shtuar se "integriteti duhet të vijë nga vetë personi".

Kambovski vuri në dukje joefikasitetin e procedurave ekzistuese disiplinore, duke vënë në dukje se vonesat në zgjidhjen e rasteve të parregullsive minojnë besimin dhe efikasitetin e sistemit gjyqësor. Ai pranoi progresin në transparencën e gjykatave, duke përfshirë rritjen e qasjes së publikut në seancat gjyqësore, por theksoi se hapja e prokurorisë ndaj publikut është ende një sfidë që kërkon vëmendje të veçantë.

Aleksandar KAMBOVSKI

**Kryetar i Këshillit Gjyqësor
të Republikës së
Maqedonisë së Veriut**

Duke iu referuar përpjekjeve të Këshillit Gjyqësor për të rregulluar praktikën e tij të brendshme, Kambovski theksoi rëndësinë e azhurnimit të mekanizmave disiplinorë dhe procedurave për vlerësimin e gjyqtarëve. Sipas tij, përgjegjësia institucionale dhe mësimi i duhur dhe zbatimi i standardeve evropiane janë thelbësore për arritjen e një niveli më të lartë të integritetit në gjyqësor.

Si përfundim, ai nënvizoi se reformat gjyqësore duhet të jenë gjithëpërfshirëse, në kohë dhe të bazuara në transparencë dhe drejtësi. Besimi i publikut në sistemin e drejtësisë mund të rikthehet vetëm nëpërmjet procedurave të shpejta dhe të besueshme. Mesazhi i tij ishte i qartë: ndryshimi kërkon angazhim institucional dhe përfshirje sociale në mbrojtjen e integritetit gjyqësor.

Trajkovska-Strezoski propozoi përafrimin ose harmonizimin e kalendarit akademik me ciklin e plotësimin të pozitave të gjyqësorit dhe të prokurorisë, duke filluar trajnimet në shtator ose tetor – menjëherë pas shpalljes vjetore të vendeve të lira të punës. Sipas saj, kjo reformë do të mundësojë përshtatje më të mirë me nevojat reale të sistemit të drejtësisë.

Irina TRAJKOVSKA STREZOSKI

**Drejtor i Akademisë së
Gjyqtarëve dhe
Prokurorëve Publikë,
Shkup**

Përveç kësaj, ajo hapi temën e aplikimit të testeve të integritetit dhe testeve psikologjike si kritere eliminimi për pranimin në Akademi, duke theksuar se praktika të tilla janë të rralla në shtetet anëtare të BE-së. Në vend të kësaj, ajo sugjeroi që vlerat etike dhe integriteti profesional duhet të përfshihen në kurrikulë, duke i lejuar kandidatët t' i zhvillojnë ato përmes punës praktike, mentorimit dhe edukimit të vazhdueshëm.

Në fjalimin e saj, ajo theksoi çështjen e besimit të publikut në procesin e zgjedhjes së gjyqtarëve dhe prokurorëve. Sipas saj, transparenca mund të rritet përmes mekanizmave të tillë si publikimi i lidhjeve ekzistuese farefisnore me gjyqtarët ose prokurorët aktualë – një praktikë e zbatuar tashmë në disa shtete anëtare të BE-së, siç është Holanda. Masa të tilla, theksoi ajo, do të kontribuonin në zvogëlimin e perceptimit të nepotizmit dhe rritjen e besimit në sistem.

Propozimet e Trajkoska Strezoskës janë të orientuara drejt reformave të bazuara në ekuilibër – ruajtjen e standardeve të larta profesionale, paralelisht me eliminimin e pengesave të panevojshme për hyrjen në profesion. Si përfundim, ajo theksoi se është e nevojshme të zhvendoset fokusi nga mekanizmat përzgjedhës të rreptë dhe jofleksibël në krijimin e një kulture të zhvillimit të vazhdueshëm profesional dhe integritetit institucional.

Profesori Zhan-Pjer Neve nga Universiteti i Po ofroi një këndvështrim tjetër mbi shfaqjen e korrupsionit, duke e parë atë përmes një prizmi të sjelljes organizative dhe psikologjisë njerëzore. Analiza e tij shkoi përtej përgjegjësisë individuale, duke u përqendruar në faktorët sistematikë dhe kulturorë që nxisin korrupsionin, veçanërisht në institucionet publike.

Me anë të një anekdote ilustruese, Neve tregoi se si individët mund të racionalizojnë sjelljen e pandershme duke ruajtur ende një imazh pozitiv për veten. Ky paradoks, sipas tij, tregon se korrupsioni nuk lind gjithmonë nga imoraliteti personal, por shpesh është rezultat i mjediseve organizative jofunksionale. Bazuar në një sondazh empirik me 600 punonjës të sektorit publik dhe privat, Neve vuri në dukje se perceptimi i padrejtësisë procedurale – domethënë mënyra e zbatimit të rregullave – ka një ndikim të rëndësishëm në gatishmërinë për të justifikuar ose pranuar sjelljen korruptive. Punonjësit që mendojnë se procedurat nuk janë të drejta dhe zbatohen vazhdimisht janë deri në pesë herë më të prirë për justifikim ose pjesëmarrje në korrupsion. Vlen të përmendet se hulumtimi nuk zbuloi një lidhje midis korrupsionit dhe ndjenjës së kontrollit personal, gjë që konfirmon më tej ndikimin e strukturave organizative.

Neve ishte kritik ndaj qasjeve tradicionale kundër korrupsionit bazuar vetëm në kontrollin, rregullat dhe ndëshkimet. Në vend të kësaj, ai mbrojti qasjet të cilat në epiqendër e kanë njeriun, qasjet të cilat marrin parasysh motivimin e punonjësve, mirëqenien dhe ndjenjën e drejtësisë. Sipas tij, korrupsioni është shpesh një mekanizëm mbrojtës që aktivizohet kur njerëzit ndiejnë një kërcënim për statusin, burimet ose identitetin e tyre profesional.

Në reflektimet përmbyllëse, profesor Neve ngriti pyetjen nëse vetëm koncepti i “sundimit të së drejtës” është i mjaftueshëm për të parandaluar korrupsionin, duke sugjeruar se kornizat ligjore duhet të shoqërohen me sisteme që janë në përputhje me vlerat që individët respektojnë me të vërtetë në mjedisin e tyre të punës. Ai theksoi rëndësinë e kontekstit lokal dhe ndjeshmërisë kulturore, duke theksuar se zgjidhjet duhet të balancojnë parimet universale të drejtësisë me realitetet konkrete organizative dhe sociale.

Jean-Pierre NEVEU

Profesor i Universitetit të
Pau, Francë

Profesori Abdullah Azizi nga Universiteti i Evropës Juglindore bëri një prezantim gjithëpërfshirës dhe të thelluar mbi sfidat komplekse që lidhen me integritetin gjyqësor dhe reformat në Maqedoninë e Veriut. Prezantimi i tij bashkoi dimensionet etike, institucionale dhe praktike, duke theksuar se një gjyqësor me të vërtetë i pavarur është një parakusht thelbësor për përparimin e vendit në procesin e integritetit evropian.

Profesor Azizi theksoi se integriteti gjyqësor nuk mund të konsiderohet i izoluar nga mjedisi më i gjerë i funksionimit të të gjitha formave të qeverisjes. Ai synoi një qasje holistike ndaj reformave, duke theksuar se një transformim i vërtetë i sistemit gjyqësor duhet të ndodhë paralelisht me reformat në pushtetin ekzekutive dhe legjislativ. Integriteti, sipas tij, është gjithashtu një detyrim etik personal i gjyqtarëve, por edhe një mekanizëm institucional që garanton transparencë, llogaridhënie dhe pavarësi.

Profesor Azizi theksoi se integriteti gjyqësor nuk mund të konsiderohet i izoluar nga mjedisi më i gjerë i funksionimit të të gjitha formave të qeverisjes. Ai synoi një qasje holistike ndaj reformave, duke theksuar se një transformim i vërtetë i sistemit gjyqësor duhet të ndodhë paralelisht me reformat në pushtetin ekzekutive dhe legjislativ. Integriteti, sipas tij, është gjithashtu një detyrim etik personal i gjyqtarëve, por edhe një mekanizëm institucional që garanton transparencë, llogaridhënie dhe pavarësi.

**Abdula
AZIZI**

**Profesor, Universiteti i
Evropës Juglindore, Tetovë**

Duke iu referuar standardeve ndërkombëtare, profesor Azizi vuri në dukje parimet themelore të Kombeve të Bashkuara për pavarësinë e gjyqësorit dhe rrjetin global të integritetit gjyqësor si dokumente kryesore referimi. Por ai theksoi se miratimi i tyre nuk është i mjaftueshëm pa vullnet të vërtetë politik për zbatimin e tyre të plotë dhe të qëndrueshëm. Bëri thirrje për masa konkrete: zgjedhja e gjyqtarëve në bazë të meritës, rritja e financimit të sistemit gjyqësor, promovimi i trajnimeve për gjyqtarët dhe prokurorët dhe komunikimi më aktiv midis institucioneve gjyqësore dhe publikut.

Si përfundim, Azizi theksoi se reforma në drejtësi është një sfidë teknike dhe kulturore. Ai pranoi përparimin e Maqedonisë së Veriut si një vend kandidat për në BE, por nënvizoi se suksesi afatgjatë varet nga zhvillimi i një "kulture të ligjshmërisë" të vërtetë – një vlerë shoqërore që mbështet pavarësinë gjyqësore dhe forcon sundimin e së drejtës.

Gjyqtari Ilir Iseni, Zëvendësudrejtor i Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, dha një vlerësim kritik të sistemit të trajnimit gjyqësor në Maqedoninë e Veriut, bazuar në përvojën e tij 18 vjeçare profesionale dhe njohuritë krahasuese nga modelet evropiane. Ai theksoi nevojën për të reformuar qasjen aktuale të unifikuar të trajnimit, e cila nuk merr parasysh prejardhjet e ndryshme profesionale të kandidatëve – nga avokatët tek nëpunësit gjyqësorë – e cila kufizon efektivitetin e saj.

**Ilir
ISENI**

**Zëvendësudrejtor i Akademisë
së Gjyqtarëve dhe Prokurorëve,
Republika e Veriut
Maqedonia**

Një nga problemet qendrore që ai vuri në dukje ishte mosha mesatare relativisht e lartë e kandidatëve të rinj për gjyqtarë, e cila është rreth 37 vjeç, me individë që fillojnë një karrierë gjyqësore edhe në të 50-at e tyre. Iseni ngriti çështjen e efektivitetit dhe qëndrueshmërisë së investimit në trajnimin e personave të cilët, në realitet, mund të shërbejnë vetëm një dekadë tjetër para daljes në pension – veçanërisht në krahasim me sistemet evropiane që i japin përparësi një fillimi të hershëm të karrierës dhe një periudhe më të gjatë shërbimi.

Për të kapërcyer këto sfida, Iseni rekomandoi elemente të modelit holandez, i cili ofron programe trajnimi fleksibël dhe të individualizuara që zgjasin nga 15 muaj deri në katër vjet dhe përfshijnë menjëherë punën praktike në gjykata. Ai iu referua gjithashtu sistemit shqiptar të vlerësimit (vetingut), të cilin e vlerësoi si një model premtues për rritjen e procesit të përzgjedhjes dhe vlerësimin e kandidatëve para emërimit të tyre.

Prokurorja publike Emilija Mizo-Dimkov adresoi sfidat kryesore me të cilat përballlet shërbimi i prokurorisë, duke theksuar çështjet që lidhen me integritetin dhe nevojën për reformë në trajnimin praktik. Duke u mbështetur në përvojën e saj si prokurorë aktive dhe pjesëmarrëse e diplomuar në gjeneratën e 7-të të Akademisë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, ajo theksoi se integriteti i prokurorëve nuk ka të bëjë vetëm me përmbushjen e detyrimeve ligjore, por gjithashtu nënkupton respektimin e vazhdueshëm të normave etike, në përputhje me Kodin e Etikës për prokurorët publikë.

**Emilija
Mizo-Dimkov**

**Prokurori Publik, Prokuroria
Themelore Publike,
Shkupi**

Mizo-Dimkov vuri në dukje ekuilibrin e ndjeshëm midis strukturës hierarkike të prokurorisë dhe nevojës për të ruajtur pavarësinë individuale gjatë marrjes së vendimeve të prokurorisë. Ajo theksoi se ruajtja e këtij ekuilibri është thelbësore për sigurimin e përgjegjësisë dhe autonomisë profesionale brenda sistemit.

Mizo-Dimkov vuri në dukje ekuilibrin e ndjeshëm midis strukturës hierarkike të prokurorisë dhe nevojës për të ruajtur pavarësinë individuale gjatë marrjes së vendimeve të prokurorisë. Ajo theksoi se ruajtja e këtij ekuilibri është thelbësore për sigurimin e përgjegjësisë dhe autonomisë profesionale brenda sistemit.

Në fjalën e saj, ajo theksoi rëndësinë e rishikimit të modelit ekzistues të trajnimit, me fokus përfshirjen e një vëllimi më të madh të punës praktike nga fazat fillestare të programit. Ajo vuri në dukje se ishte e nevojshme të krijohet një sistem që do të nxiste vlerat etike, transparencën dhe besimin në institucione.

Duke shprehur shqetësimin për efektivitetin e kufizuar të organeve ekzistuese të mbikëqyrjes etike, Mizo-Dimkov mbrojti rritjen e transparencës së tyre dhe propozoi futjen e trajnimeve të specializuara për anëtarët e këshillave etike, me qëllim forcimin e besueshmërisë dhe efektit të tyre.

Gjithashtu, ajo iu referua sfidave që lidhen me burimet njerëzore, duke vënë në dukje rënien e interesit të juristëve të rinj për karrierë në sistemin e drejtësisë. Si zgjidhje të mundshme, ai sugjeroi thjeshtimin e proceseve të rekrutimit dhe trajnimit, duke u kujdesur që të jenë në përputhje me standardet e BE-së për barazi dhe përzgjedhje të bazuar në merita.

Si shembull pozitiv, Mizo-Dimkov theksoi modelin kroat, i cili lidh me sukses trajnimin akademik me përvojën praktike, duke theksuar se një qasje e tillë mund të shërbejë si frymëzim për reformat e ardhshme edhe në Maqedoninë e Veriut.

Diskutimi përfundimtar në sesionin e 16-të të Grupit punues 3, i udhëhequr nga profesoresha Aleksandra Deanoska-Trendafilova, ofroi disa mendime të rëndësishme për reformat gjyqësore në Maqedoninë e Veriut. Panelistët u përfshinë në një shkëmbim të fortë idesh, duke u përqendruar në masa praktike për forcimin e sistemit të drejtësisë duke adresuar sfidat sistematike.

Mekanizmat për vetëvlerësimin e gjyqësorit ishin një temë kryesore e diskutuar. Profesoresha Marina Mitrovska theksoi nevojën për tregues të përcaktuar qartë dhe metodologji të standardizuara për të siguruar procese domethënëse të vetëvlerësimit. Ajo paralajmëroi për afate kohore tepër ambicioze, duke rekomanduar vlerësime dyvjeçare dhe jo vjetore për të mundësuar zbatimin e duhur. Gjatë diskutimit u theksua se pa plane specifike të veprimit për të adresuar dobësitë e identifikuara, vetëvlerësimi rrezikon të bëhet vetëm performativ në vend që të jetë transformues.

**Aleksandra
DEANOSKA
TRENDAFILOVA**

**Koordinator i Grupit Punues 3,
NKEU-MK,
Profesor, Fakulteti Juridik
"Justiniani I", Shkup**

Debati mbi reformat e arsimit gjyqësor vazhdoi, ku pjesëmarrësit diskutuan modelin kroat, ku 50% e kandidatëve të akademisë vijnë nga bashkëpunëtorë profesionistë. Ndërsa disa e mbështetën këtë qasje për të shfrytëzuar përvojën praktike, të tjerë shprehën shqetësim për ruajtjen e standardeve të barazisë të cilat kërkohen në proceset e aderimit në BE. U theksua nevoja për një analizë gjithëpërfshirëse se si metodat e ndryshme të rekrutimit ndikojnë në performancën institucionale, veçanërisht në aspektin e niveleve të kënaqësisë me stafin e ri gjyqësor.

Diskutimi gjithashtu adresoi sfidat strukturore, duke përfshirë shqetësimet në lidhje me ndikimin politik gjatë emërimit të gjyqtarëve dhe nevojën për kritere të qarta të bazuara në merita për pozicionet drejtuese në institucionet gjyqësore. Pjesëmarrësit theksuan paradaksin e të pasurit sisteme rigorozë të vlerësimit, ndërsa ndonjëherë emërojnë udhëheqës që nuk plotësojnë kualifikimet themelore.

Në fund të seancës, profesoresha Deanoska Trendafilova iu referua dimensioneve kulturore të reformave gjyqësore, duke iu referuar perspektivave krahasuese nga tradita të ndryshme ligjore. Sesioni përfundoi me pranimin ose akordimin se ndryshimet e rëndësishme kërkojnë si zgjidhje teknike ashtu edhe ndryshime në kulturën profesionale - një sfidë që kërkon dialog të vazhdueshëm përtej seanceve zyrtare.

U ra dakord që rekomandimet nga ky panel diskutimi të mblidhen për publikim, gjë që do të kontribuojë në agjendën aktuale për reformën gjyqësore në Maqedoninë e Veriut.

konfuzionin në praktikën gjyqësore. Shpesh, ligjet miratohen pa konsultime të mjaftueshme me palët e prekura, pa një vlerësim të qartë të ndikimit të tyre dhe pa kushte të parashikuara për zbatimin e tyre. Kjo çon në mospërputhje të praktikës gjyqësore dhe zvogëlon parashikueshmërinë ligjore. Rekomandohet të futet një mekanizëm për vlerësimin e ndikimit të ligjeve (ex-ante evaluation), veçanërisht në gjyqësor, si dhe konsultime të detyrueshme publike dhe zbatime pilot para hyrjes së tyre në fuqi.

6. **Rekomandohet forcimi i transparencës dhe i rolit proaktiv** të Personit për Integritetit dhe Këshillit Etik, të cilët parashihen si organe me kompetenca të përcaktuara qartë në Kodin Etik të Prokurorëve Publikë. Ata duhet të njoftojnë dhe shprehin rregullisht publikisht mendime, të cilat do të kontribuojnë në një zbatim më të madh të standardeve etike nga prokurorët. Përveç kësaj, këto organe duhet të marrin pjesë në mënyrë më aktive në parandalimin si dhe promovimin e integritetit përmes edukimit, rekomandimeve dhe inicimit të masave të duhura.

II. PROPOZIME PËR NDRYSHIME NË LIGJIN PËR AKADEMINË E GJYQTARËVE DHE PROKURORËVE PUBLIKË

Që nga hyrja në fuqi e Ligjit për Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë, ka pasur dobësi dhe dispozita problematike që e bëjnë të vështirë funksionimin e saj në mënyrë efektive. Prandaj, nevojiten ndryshime në Kapitullin IV – Trajnimi i kandidatëve për gjyqtarë dhe prokurorë publikë, me theks të veçantë në procesin e pranimit dhe trajnimin fillestar.

1. Pas marrjes së vendimeve për numrin e vendeve të lira dhe nevojave sipas rajoneve të apelit, Këshilli Drejtues i Akademisë duhet të organizojë procesin e pranimit në kohë dhe në mënyrë sistematike – të përcaktojë datën e provimit, numrin e pjesëmarrësve dhe të sigurojë fillimin e rregullt të trajnimit më 1 shtator. Ky planifikim mundëson forcimin e vazhdueshëm të personelit të gjyqësorit dhe prokurorisë.
2. Kërkohet rishikimi i kriterëve për pranim në Akademi, duke hequr kërkesën për të paktën dy vjet përvojë pune pas kalimit të provimit të jurisprudencës dhe duke hequr detyrimin për të njohur një gjuhë të huaj (niveli B1) në provimin pranues, sepse gjuha mund të mësohet gjatë trajnimit dhe të merret në provimin përfundimtar. Për më tepër, mund të shqyrtohet vendosja e një kufiri moshe për regjistrimin.
3. Është e nevojshme të rishikohet provimi pranues duke hequr testet për gjuhët e BE-së, testin psikologjik dhe testin e integritetit. Këto dy të fundit duhet të zhvendosen në fazën e zgjedhjes së gjyqtarëve dhe prokurorëve, nën juridiksionin e Këshillit Gjyqësor dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë, për përzgjedhje më efikase në fazën përfundimtare.
4. Për mësimet përgatitore me cilësi më të mirë sipas nenit 34 të LAGJPP-së, propozohet që ajo të zgjasë të paktën 5 ditë pune dhe të fillojë të paktën 45 ditë para provimit pranues. Kjo do të lejojë përgatitje më të mirë, qasje në materiale dhe sukses më të madh midis kandidatëve.
5. Është e nevojshme të përmirësohet struktura e provimit pranues duke e organizuar atë në dy pjesë – pjesa kualifikuese dhe provimi praktik. Pjesa praktike duhet të përfshijë përgatitjen e një aktgjykimi ose aktakuze për lëndët ad acta dhe një intervistë të strukturuar, për një vlerësim objektiv të aftësive analitike, ligjore dhe praktike të kandidatëve.
6. Trajnimi fillestar duhet të jetë i personalizuar dhe fleksibël, i përshtatur për njohuritë dhe përvojën e secilit kandidat. Në vend të një programi të vetëm, duhet të përgatitet një plan individual për secilin dëgjues, me kohëzgjatje prej 15 deri në 30 muaj. Trajnimi duhet të zhvillohet në dy faza: preliminare (3 muaj) me vetëvlerësim dhe përgatitje të një plani mësimor personal, dhe faza kryesore (12–27 muaj) me trajnim teorik dhe praktik. Ky model mundëson përgatitje më efikase, veçanërisht për bashkëpunëtorët e ekspertëve nga gjykatat dhe prokuroritë, për të cilat trajnimet duhet të përshtaten posaçërisht.

Në të njëjtën kohë, përgjithësisht rekomandohet të shkurtohet kohëzgjatja e mësimit teorik në llogari të mësimit praktik të pjesëmarrësve në trajnimin fillestar në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë.

konfuzionin në praktikën gjyqësore. Shpesh, ligjet miratohen pa konsultime të mjaftueshme me palët e prekura, pa një vlerësim të qartë të ndikimit të tyre dhe pa kushte të parashikuara për zbatimin e tyre. Kjo çon në mospërputhje të praktikës gjyqësore dhe zvogëlon parashikueshmërinë ligjore. Rekomandohet të futet një mekanizëm për vlerësimin e ndikimit të ligjeve (ex-ante evaluation), veçanërisht në gjyqësor, si dhe konsultime të detyrueshme publike dhe zbatime pilot para hyrjes së tyre në fuqi.

6. **Rekomandohet forcimi i transparencës dhe i rolit proaktiv** të Personit për Integritetit dhe Këshillit Etik, të cilët parashihen si organe me kompetenca të përcaktuara qartë në Kodin Etik të Prokurorëve Publikë. Ata duhet të njoftojnë dhe shprehin rregullisht publikisht mendime, të cilat do të kontribuojnë në një zbatim më të madh të standardeve etike nga prokurorët. Përveç kësaj, këto organe duhet të marrin pjesë në mënyrë më aktive në parandalimin si dhe promovimin e integritetit përmes edukimit, rekomandimeve dhe inicimit të masave të duhura.

II. PROPOZIME PËR NDRYSHIME NË LIGJIN PËR AKADEMINË E GJYQTARËVE DHE PROKURORËVE PUBLIKË

Që nga hyrja në fuqi e Ligjit për Akademinë e Gjyqtarëve dhe Prokurorëve Publikë, ka pasur dobësi dhe dispozita problematike që e bëjnë të vështirë funksionimin e saj në mënyrë efektive. Prandaj, nevojiten ndryshime në Kapitullin IV – Trajnimi i kandidatëve për gjyqtarë dhe prokurorë publikë, me theks të veçantë në procesin e pranimit dhe trajnimin fillestar.

1. Pas marrjes së vendimeve për numrin e vendeve të lira dhe nevojave sipas rajoneve të apelit, Këshilli Drejtues i Akademisë duhet të organizojë procesin e pranimit në kohë dhe në mënyrë sistematike – të përcaktojë datën e provimit, numrin e pjesëmarrësve dhe të sigurojë fillimin e rregullt të trajnimit më 1 shtator. Ky planifikim mundëson forcimin e vazhdueshëm të personelit të gjyqësorit dhe prokurorisë.
2. Kërkohet rishikimi i kriterëve për pranim në Akademi, duke hequr kërkesën për të paktën dy vjet përvojë pune pas kalimit të provimit të jurisprudencës dhe duke hequr detyrimin për të njohur një gjuhë të huaj (niveli B1) në provimin pranues, sepse gjuha mund të mësohet gjatë trajnimit dhe të merret në provimin përfundimtar. Për më tepër, mund të shqyrtohet vendosja e një kufiri moshe për regjistrimin.
3. Është e nevojshme të rishikohet provimi pranues duke hequr testet për gjuhët e BE-së, testin psikologjik dhe testin e integritetit. Këto dy të fundit duhet të zhvendosen në fazën e zgjedhjes së gjyqtarëve dhe prokurorëve, nën juridiksionin e Këshillit Gjyqësor dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë, për përzgjedhje më efikase në fazën përfundimtare.
4. Për mësimë përgatitore me cilësi më të mirë sipas nenit 34 të LAGJPP-së, propozohet që ajo të zgjasë të paktën 5 ditë pune dhe të fillojë të paktën 45 ditë para provimit pranues. Kjo do të lejojë përgatitje më të mirë, qasje në materiale dhe sukses më të madh midis kandidatëve.
5. Është e nevojshme të përmirësohet struktura e provimit pranues duke e organizuar atë në dy pjesë – pjesa kualifikuese dhe provimi praktik. Pjesa praktike duhet të përfshijë përgatitjen e një aktgjykimi ose aktakuze për lëndët ad acta dhe një intervistë të strukturuar, për një vlerësim objektiv të aftësive analitike, ligjore dhe praktike të kandidatëve.
6. Trajnimi fillestar duhet të jetë i personalizuar dhe fleksibël, i përshtatur për njohuritë dhe përvojën e secilit kandidat. Në vend të një programi të vetëm, duhet të përgatitet një plan individual për secilin dëgjues, me kohëzgjatje prej 15 deri në 30 muaj. Trajnimi duhet të zhvillohet në dy faza: preliminare (3 muaj) me vetëvlerësim dhe përgatitje të një plani mësimor personal, dhe faza kryesore (12–27 muaj) me trajnim teorik dhe praktik. Ky model mundëson përgatitje më efikase, veçanërisht për bashkëpunëtorët e ekspertëve nga gjykatat dhe prokuroritë, për të cilat trajnimet duhet të përshtaten posaçërisht.

Në të njëjtën kohë, përgjithësisht rekomandohet të shkurtohet kohëzgjatja e mësimit teorik në llogari të mësimit praktik të pjesëmarrësve në trajnimin fillestar në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë.

7. Në përgjithësi rekomandohet të shkurtohet kohëzgjatja e mësimit teorik në llogari të rritjes së trajnimit praktik për pjesëmarrësit në trajnimin fillestar në Akademinë për Gjyqtarë dhe Prokurorë Publikë, në mënyrë që të përgatiten më mirë për sfidat reale në gjyqësor.
8. Pas kalimit të provimit përfundimtar, renditja paraprake duhet t'i paraqitet Këshillit Gjyqësor dhe Këshillit të Prokurorëve Publikë, të cilët do të kryejë kontrollin e pasurisë dhe vlerësimin e personalitetit të kandidatëve. Në renditjen përfundimtare do të përfshihen vetëm ata që e kalojnë këtë filtër, me qëllim që përzgjedhja e gjyqtarëve dhe prokurorëve të bazohet në integritet, transparencë dhe standarde të larta etike.